

Anulu II.

Nro 10.

Fói'a basericésca.

Organu

pentru cultura religiosa a clerului si a
poporului.

Redigeata de

Dr. **Alesandru V. Gram'a.**

25 Maiu 1884.

Cuprinsulu:

Schelete de predici. — Representatiunea Episcopului Clain in caus'a libertatiloru clerului si poporului unitu. — Adamu, si Satan'a. — Intropfrea serbatoarei Inviarei Domnului. — Despre cuventarile funebrale din punctu de vedere istoricu si criticu. — Literatura. — Varietati.

Apare in 10 si 25 st. n. a fia-carei luni.

Pretiulu pre unu anu 3 fl. v. a.

Blasiu, 1884.

Tipograff'a Seminarului gr.-cat. in Blasiu.

Schelete de predici.

Literatur'a nostra basericésca nu potemu dîce, că este chiaru misera in opuri de predici pentru poporu. Ma credemu, că cu dreptulu potemu dîce, că intre tote ramurile literaturii nostre basericesci, nice unulu nu este asiá avutu, că celu alu prediceloru, asia in câtu mai in unulu fia-care anu vedemu anuntanduse căte unu opu nou de predici.

Nu voimu se negamu, ce valoare mare au atari opuri pentru pastorii sufletesci mai cu sôma la noi. Clerulu nostru in mare parte atátu că capu de familia câtu si pentru dotatiunea lui cea pucina arare-ori dispune de tempulu recerutu spre compunerea regulata a cuventariloru basericesci pentru poporulu siesi incredintiata. In atari impregiurari de sine se intielege, că opurile de predici i prestéza unu ajutoriu forte bunu, de ora-ce nepotendusi compune insusi predic'a, pre ace'a in opurile de predici o afla dejá compusa ordinata si regulata.

Inse si impregiurarea acést'a si are greutatile sale. Predic'a aflata in atari opuri trebuiesce invetiata de rostu, deca preotulu voiesce se o predé, precum se cuvine, căce la totu casulu celi mai multi preoti voru avé ambi-tiunea cea nobila de a nu o cetí numai simplu inaintea poporului. Invetiarea de rostu inse costa ostenéla, deoparte pentrucă este tare greu a invetiá de rostu unu lucru compusu de altulu, de alta parte pentrucă din ce inaintéza omulu in etate, din ace'a invetiarea de rostu este mai dificila si mai neplacuta. Astufeliu la totu casulu prin opuri de cuventarile basericesci inca nu suntu suplenite tote indigintiele clerului nostru cá pastoriu sufletescu si cá magistru a cuventului lui Domnedieu.

Din motivulu acest'a opurile de schelete de predici suntu in literatur'a nostra de neaperata trebuintia. Opurile aceste nu cuprindu predici lucrate in tota ordinea si dupa tote regulele omiletice, ci cuprindu pre scurtu numai ideile din una predica grupate in modu sistematicu lasandu oratoriului cá ideile aceste insusi se le imbrace in una vorbire acomodata captului poporului respectivu, catra care se adreséza. Scheletele aceste prestéza pastoriloru sufletesci multa ajutoriu. Candu preotulu este asia de impiedecatu, incátu nu si a potutu nice compune predica propria, nice invetiá de rostu un'a din ver unu opu de cuventari basericesci, atunci avendu la mana unu atare scheletu contienetoriu de ideile unei predici, si dispuendu numai de ceva usiorintia in vorbire, pote se tiena poporului fora multa greutate una predica chiaru asiá de buna cá si candu s'ar' fi pregatitu. Cu deosebire clerului nostru celui tare ocupatu cu grigile vietiei unu opu de atari schelete i ar' fi de unu

ajutoriu nespuse. Dorere inse că atari opuri in literatur'a nostra sunt mai cu totul necunoscute.

Din caus'a acést'a ni am propusu a incepe in colonele foiei nostre unu ciclu de atari schelete, cá in câtu ni ajuta modestele poteri, de cari dispunemu, se venimu si in privinti'a acést'a in ajutoriu clerului nostru.

I.

Scheletu de predica despre datorinti'a nostra facia cu predicarea Evangeliului.

Testu: „*Viersulu loru a resunatu in tote tierile si cuventulu loru pana la capetulu lumei*“.

Rom. X. 18.

Esordiu.

Oratoriulu descrie pre scurtu meritele Apostoliloru facia cu predicarea Evangeliului aretandu p. e. cum au adusu pre omeni dela inchinarea la idoli la adoratiunea unui Domnedieu adeveratu; atinge mai departe caletoriele loru prin tota lumea precum si suferintiele loru cele multe numai pentru predicarea Evangeliului.

Dupa-ce inse nunumai Apostolii, ci si noi suntemu discipuli ai Mantuitoriuului, asiá si noi suntemu datori a conlucrá la latirea Evangeliului, si acést'a cu atátu mai vertosu, cá si noi suntemu in stare a face acést'a

1. cu cuventulu,
2. cu fapt'a.

Partea antaia.

Si noi suntemu in stare a o face acést'a mai antaiu cu cuventulu, si anume:

- a) Prin instruirea celoru ignoranti, si in specie:
  - α) a celoru mici si inca necrescuti. Aci oratoriulu face alusiune la datorinti'a parintiloru de a si instrúa pruncii in lucrurile de religiune;
  - β) a celoru mari si crescuti, inse ignoranti in lucrurile de religiune.
- b) Prin indreptarea celoru ce gresiescu, si in specie:
  - α) prin indreptarea seriosa
  - β) prin indreptare fratiesca
- c) Prin intarirea celoru slabi, si in specie:
  - α) prin intarirea in credintia, deca se ciatina,
  - β) prin intarirea in lucrare prestandule ajutoriu in faptele bune prin sfaturi si altele.

Partea a dou'a.

Inse noi nunumai prin cuvinte, ci si prin fapte potemu conlucrá la predicarea Evangeliului, si in specie:

- a) Prin esemple bune, prin cari nu infuintiamu

- α) numai asupr'a celoru slabi, ci
- β) si asupr'a celoru de alta credintia.
- b) Prin ajutorarea
- α) a celoru ce propunu evangeliulu, cari suntu preotii, invetiatorii, missionarii si altii.
- β) a celoru ce invetia Evangeliulu, prin platirea regulata si prompta a competintiei invetiatoriloru, prin procurarea cărtiloru si recuisiteloru de lipsa pentru celi ce invetia si altele.

Inchiare.

Pre calea acést'a se ne nasuimu si noi din tote poterile a ajutá latirea Evangeliulu prin cuvinte si prin fapte, căce Ddieu va binecuventá si va resplati de securu ostenelele nostre. Oratoriulu pote la capetu aduce esemplulu unui Apostolu.

II.

Scheletu de predica despre demnitatea crestinului.

Testu: »Voi nu mai sunteti ospeti si
 »venetici, ci sunteti concetatiáni
 »ai santiloru, si concasani alui
 »Ddieu«. Efes. II. 18.

BCU Cluj / Esordiu. University Library Cluj

Oratoriulu pote incepe cu ace'a, că areta, cum paganii, cari nu cunoscú religiunea crestina nu cunoscú nice scopulu, spre care trebuescu se tientesca nice calea spre scopulu ace'a. Cu totulu altu-mintrule este starea crestiniloru, precum areta si cuvintele din testulu prediceii, din cari se vede, că demnitatea crestinului este in adeveru ceresca.

I. Cu privire la partile, din cari consta,

II. Cu privire la urmarile ei.

Partea antaia.

Demnitatea crestinului este in adeveru cerésca cu privire la partile, din cari consta, pentru-că acést'a stá:

- a) In comuniunea cu locuitorii ceriului, si anume:
  - α) in comuniune cu Ddieu Tatalu, pre care crestinulu lu cunosce cá pre Creatoriulu seu.
  - β) in comuniunea cu Ddieu Fiulu, pre care crestinulu lu cunosce cá pre Rescumperatoriulu seu,
  - γ) in comuniunea cu Ddieu Spiritulu Santu, pre care crestinulu lu cunosce cá pre Santtitoriulu seu.
  - δ) in comuniunea cu angerii, cari suntu custodii nostrii a unui fia caruia.
  - ε) in comuniunea cu Santii, cari in continuu se roga si se intrepunu la Ddieu pentru noi.
- b) In posesiunea daruriloru ceresci, cari suntu:

- α) adeveturile de credintia, pre cari pana nu le a descoperitu Ddieu, nice angerii nu le au cunoscutu.
- β) iertarea peccatorulu in santele sacraminte ale botezulu si a penitintiei.
- γ) intarirea in credintia si ajutoriulu preste fire spre fapte bune, ce ni se dáu in celelalte sacraminte.

Partea a dou'a.

Demnitatea nostra este inse in adeveru cerésca si cu privire la urmarile ei, pentru-cà ea

- a) Ni aduce una pace cerésca.
- α) Pace cu Ddieu prin mortea depre cruce a Fiulu seu.
- β) Pace cu noi insine prin poterea credintiei. Efes. II. 13.
- γ) Pace cu altii. Pentru ace'a dîce Mantuitorulu Jo. XIV. 27: „*Pacea mea dau voue pacea mea lasu voue, nu precum da lumea da lumea dau eu voue*“.
- b) Ni aduce speranti'a ceriului, si in specie
- α) speranti'a fericirei eterne
- β) speranti'a inviarei. Filip. IV. 20 si u.

Inchiare.

Deca asia de inalta este demnitatea nostra atunci din tote poterile trebuie se ne nasuimu, că se nu o pierdemu. Acést'a o potemu face prin ace'a că ne vomu intari in continuu in credintia si vomu si perseverá in continuu in fapte bune.

Representatiunea Episcopulu Clain in caus'a libertatiloru clerulu si poporulu unitu.

(Continuare din Nr. 5. si fine).

Bun'a si nobil'a Imperatésa Mari'a Teresi'a facú totu possibilulu, cá si diet'a tierei se prinésca pre Romanii uniti intre natiunile si confesiunile recepte. Anume fienducà privilegiile si drepturile singulare, ce le au fostu datu imperatii dela venirea Ardealulu sub glorios'a Casa de Habsburg, nu eráu tote in armonia cu dreptulu transilvanu vigentu pre atunci, de ace'a Imperatés'a a pregatitu unu proiectu de legi pentru aducerea lucruriloru acestor'a in armonia. La anulu 1744 Imperates'a prin Conteles Czernin si propuse dietei Ardealulu spre desbatere proiectulu acest'a. Proiectulu cuprindeá nu pucine drepturi si pentru clerulu si poporulu romanescu unitu. Diet'a la inceputu lu si primí. Inse curundu dupa ace'a i parú reu, fienducà cá un'a, ce erá compusa mai cu sema din neromani si necatolici, se temeá, că Romanii si baserie'a catolica pre calea acést'a voru ajunge la influintia politica mai mare decum ar' fi doritu eli. Din motivulu acest'a incepuru lucrulu din nou. Proiectulu lu luaru la una noua desbatere, si mai cu sema drepturile clerulu si poporulu unitu le restrinse tare. Dietei i venieá tare curiosu ace'a, că Romanii, cari de seculi eráu fora rola politica in tiera, deodata se castige ore-care rola. Nobiliu mai cu sema in continuu strigáu, că clerulu si poporulu romanescu nice de cum „nu este nice in privinti'a spirituala nice in cea corporala de asia, câtu se pota pretinde ceva privilegiu“.

De ace'a schimbaru proiectulu Imperatesei in acoló, cà natiunea si confesiunea Romaniloru numai intru atât'a se se considere de recepta, in câtu prin ace'a nu se vetama privilegiile celorlalte natiuni si confesiuni. Prin acést'a inse totu proiectulu Imperatesei devineá illusoriu. Acést'a pentru-cà privilegiile natiuniloru si confesiuniloru recepte facia cu Romanii eráu pre atunci atâtu de multe si mari, câtu standu acestea, receptiunea Romaniloru erá impossibila si remaneá numai pre chartia; in fapta inse erá nulla. Ma diet'a mai adause si ace'a, cá poporul romanescu dela sate se remana totu asia cum a fostu mai înainte¹⁾.

Vediendule aceste episcopulu Clain se semti necessitatu a respunde. Si in adeveru nice nu i fú greu a aretá, cà in ce contradicere se afla diet'a, cându voiesce se dé Romaniloru ceva fora a luá sarcin'a din trecutu depre umerii loru, si cându unora Romani le concede ceva cá la Romani, éra altora totu cá la Romani nu le concede nemica, ci i lasa cum au fostu.

In urm'a acestor'a diet'a se aretá, cá si cum ar' voi a alege una cale midlocia între dorinti'a imperatesei si între dorintiele ei. Lucrulu inse in adeveru erá numai la parere asia; in fapta diet'a voieá se remana lucrurile totu cum a fostu pana atunci si numai cu unele cuvinte voieá a multiuni si pre Imperatés'a. Astu-feliu diet'a primi articululu 6 si 7 alu proiectulu Imperatesei in púnctele relative la clerulu si poporul unitu in una forma tare vaga, in care poteá omulu aflá si recunoscerea si nerecunoscerea Romaniloru, dupa cum le interpretá omulu cu simpatia facia cu Romanii seu din contra. Acést'a a fostu totu ce a potutu ajunge zelosulu Episcopu Clain cu representatiunea sa in urm'a trepadariloru lui celoru multe si grele. Atátu de vitrege si grele eráu temporile si impregiurarile de atunci!

Inse diet'a tieriei, cându primi articulii memorati stirbá si drepturile episcopatului celui tineru alu Fagarasiului, oprindui cá se se estinda si mai departe printre celi desbinati, cá nu cumva si acestia se devina partasi drepturiloru celoru pucine, ce le capetaru Romanii uniti. In oprirea acést'a vediu Episcopulu Clain pre dreptulu una vetamare a libertatei basericesci si una lege opusa legiloru divine si canonelor basericei. Din caus'a acést'a si protestá in scrisu in faci'a dietei in contr'a opririi acesteia, si lasá se i se cetésca protestulu in dieta prin unu protonotariu. Protestulu acést'a justu alu Episcopului infuria de totu tare pre mai toti membrii dietei. Ma lu provocaru, cá se si-lu retraga amenintiandulu chiaru si cu scotere afora din dieta cu poterea. Episcopulu Clain vediendu unu atare viforu pre capulu seu silitu si retrase protestulu, inse clerulu si poporul unitu bine sciendu, cá episcopulu numai silitu si a retrasu protestulu, lu reinnoi elu insusi.

Dela protestulu acést'a inse se incepuru persecutiunile in contr'a episcopului Clain. Ma acele crescuru asia de tare, câtu episcopulu nu mai avú tempu a se ocupá cu scutintiele si libertatile clerului si poporului seu, ci trebui se cugete numai la aperarea sa propria. Si nice acést'a nu i succese, ci trebui se mance panaa cea amara a esiliului, si se mora in pamentu strainu. Si pentru ce? Pentru cá a pretinsu ace'a ce dupa principiile dreptatei eterne competieá clerului si poporului seu, ce'a ce cugetarea politica a dietei de atunci nu poteá suferi.

1) Supplicatio statuum Transsylvaniæ contra Valachos 1744.

Adamu si Satan'a *).

(legenda populara).

Dupa-ce Adamu pierduse
Paradisulu fericitu,
Tristu pre cugete se puse
Despre modulu de traitu.
Cându fu campulu in verdétia,
Intr'o buna demanétia
Prinse patru junci in jugu
Si esi in campu la plugu.

Totu arà pana'n de séra
Cu sudore si necasu;
Alta di esi elu éra
Se mai are, ce-a remasu.
Dar' ce lucru de mirare?
Cátu arà eri dñu'a mare:
Totu e 'ntorsu si imprastiatu
Cum u nemieu ar' fi aratu.

Cu'ntristare si uimire,
Mai arà inca o di.
Cându trecura dóue dñe,
Totu asemenea patf.
Dorerosu, cu spaima,
Indreptà atunci in taina
Unu suspinu din senulu seu
Catra ceriu la Domnedieu:

„Vedu mani'a-ti me apesa,
Deci re'ntorcu cu alu mieu plugu,
Dar' pedeps'a-ti intrelasa,
Cà-ci voi u sierfa se-ti aducu,
Cá se-mi fii cu indurare,
Se-mi dái binecuventare,
Cà-ci de nu voi u plugari,
Din ce ore voi u traif?

Dar' la-cestu momentu Satan'a
— Care pre ascunsu pândi —
Si luà tote asem'a
Lui Adamu i se ivi.
„Ce-ti lipsesce-Adame, spune?“
„Vedi Satana ce minune:
A trei'a di de cându aru,
Dar' lucrezu totu insedaru;

Cátu aru dñu'a pana'n sera,
Noptea, ceva spiritu reu
Bresdele intorce éra,
Ce nu-i de la Domnedieu,
Cà-ci Elu reulu nu voesce“!
„Dar' nu scii cà te uresce
Bietu Adame, au nu vedi?
Te-a uitatu, poti se me credi!

Deci de densulu poti fi 'n pace
Cá se-ti tinda ajutoriu,
Neci vre-unu bine ti-va face
Ori câtu vei fi rogatoriu.
Osteneal'a-ti cu sudore
Nu-ti va fi folositoria.
Inzedaru vei si arà,
Sciu folosu nu vei luá;

Cà-ci cá 'n noptile trecute
Cátu vei se ari preste di
Se-lu re'ntorcu, eu tare iute
Din iadu me voi u repedf“!
„Si pentru ce mei Satana?
Nu pricepu de nu-mi dái séma.!
„Dfci Adame: pentru ce“?
Atunci elu pre Adamu lu ié.

Si-lu conduce pre unu munte,
„Caut'-Adame in giurulu teu:
Pâna unde poti petrunde
Totu tienutulu e alu mieu.
Câti munti, siesuri si câmpf,
Tote-aceste-su date mie,
Ba si-acestu locu, unde stâmu:
Tota firea-i sub blastemu!

Cumu avûsi dar' cutezare
Cá se ari 'nalu mieu pamentu,
For' se-mi faci insciintiare,
Séu se-ti dáu alu mieu cuventu.
Totusi reu nu vreu a-ti face,
Deci de vrei, se ari in pace
La acést'a me'nvoiescu,
Cà-ci eu te compatimescu.

* Legend'a acést'a precum ni spune M. O. D. Vasiliu Budescu preotu alu diecesei Oradane o a auditu in proza dela unu tieranu. Densulu apoi o a pusu in viersuri, si inca bine si in una limba neteda, precum se pote vedé usioru.

Ma si-acesti munti si coline,
 Pana unde poti privi,
 Totu ce vedi in giuru de tine,
 Tie le voiu darui,
 Dar' sub un'a conditiune,
 Se facemu o conventiune:
 Tu in dreptu schimbu mi-vei dá:
 Tota sementf'a ta!

Vedi acumu trage-ti de séma,
 Spune ore vrei, nu vrei"?
 „Ast'a nu potu eu Satana,
 Se tradezu pre fiii miei"!
 „Ce tradare? tu n'ai minte,
 Voiu se li fiu cá parinte.
 Altu-cumu cá nebu nu ce esci
 Din ce cugeti se traesci"?

Si aci Adamu mai stete,
 Inse numai unu momentu
 Si Satanei i succede,
 Cà-ci Adamu si-dà cuventu.
 „Astu-feliu ble nu a scrie dara"!
 — Dfise-atunci Satan'a éra —
 Si conduse pre Adamu
 Langa malulu de Jordanu.

Si aici Satan'a scrise
 Conventiunea bucurossu,
 Pre o pétra ce gasise
 Langa malulu nasiposu.
 Cându fù gata o cetira,
 Si-apoi ambii o'ntarira.
 Dar' Adamu e intristatu,
 Par' cà un'a a uitatu.

„Dar' Satana, pusu-amu óre
 — Intrebà deci elu acumu —
 Cátu tempu va avé valore
 Conventiunea ce facumu"?
 „Pana-atunci, cându va se vina
 Vre unu tempu, cá o virgina
 Fiu se nasca for' barbatu,
 Ne'ntinata de pecatu.

Si-acestu fiu cându va se fia
 De treidieci de ani trecutu,
 — Retacindu printre pustie
 Si acestu desiertu tacutu —

Pre-ast'a piétra se pasiesca
 Si pre ea se se opréscá;
 Ce de s'ar' potén templá
 Conventiunea va'ncetá"!

Si atunci Satan'a-arunca
 Pietr'a mare in Iordanu,
 Ce isbindu-o pre dunga
 Disparù de la Adamu,
 Care stete 'nvinsu de-ispita,
 Cu privirea sa tintita
 Spre Jordanulu spumegosu
 Suspinandu prea dorerosu.

Mai apoi rentorse éra
 Unde plugulu a lasatu,
 Si de-aci arà'ntienéla,
 Nime l'a mai conturbatu.
 Dar' tempulu incetu se curma,
 Preste mii de ani in urma
 Fù plinu iadulu diavolescu
 Totu cu genulu omenescu.

Domnedieu facù 'ndurare,
 — Ce Satan'a n'a crediutu —
 Si-o virgina cu-admirare
 Pre Mesia a nascutu,
 Carele pre cumu se scie
 Petrecù cátu-va 'n pustia,
 Éra cându s'a botezatu
 Chiaru pre-aceia-si pétra-a statu

Ce Satan-o lapedase
 Ore-cându-va in Jordanu,
 Si pre carea contractase
 Mai nainte cu Adamu.
 Conventiunea fù 'nplinita,
 Conventiunea nemicita.
 Isusu cá invingatoriu
 Imple iadulu de floru.

Cà-ci cá si Domnulu maririi
 Éta si-aici pogori,
 Cu radiá domnedieirii
 Pre vecia-lu omori,
 Si pre dreptii din vechime
 I-a adusu de-aici cu sine;
 Pre noi, toti, ne-a mantuitu,
 In veci fia preamaritu!

Intropțirea serbatoarei Inviarei Domnului.

(Continuare din Nr. 9).

V.

Ordulu si Numerulu Domineceloru dela S. S. Pasci până la Inaltiare, respective până la Rusalie¹⁾

Facia de ordulu si modulu numerării Domineceloru, ce cadu intre intervalulu dela S. Pasci pana la Inaltiare, respective până la Rusalie, preste totu este de insemnatu, cumcă precându septemanile precedente S. S. Pasci totu-deaun'a isi iau numirea si se numera de dupa *dominecele subsecuente*; pre atunci septemanile intre tempulu celoru 50 de zile de dupa S. S. Pasci se numescu si se numera de dupa *dominecele antecedente*. Asia spre esemplu: Luni dinainte de dominec'a stelpariloru, se numesce „Luni a Stelpariloru“, dupa numirea Dominecei cu carea se incheia ace'a septemana; precându Luni dupa Dominec'a luminata a S. S. Pasci, ori ace'a de dupa Dominec'a Tomei, se numescu: Luni in septeman'a luminata, respective luni a dou'a septemana (adeca dupa Pasci); pentru-că Dominec'a S. S. Pasci se numera de I-a Domineca²⁾.

a) *Dominec'a santa și luminata a S. S. Pasci* (v. I.)

VI.

b) *Dominec'a Tomei.*

Dominec'a acést'a in cartile nóstre rituali obvine sub diferite numfiri cá: „Antipascha“, — „Dominec'a cea noua“, — „Dominec'a innoirei Inviarei lui Christosu“ éra in gur'a poporului cá „Pascile cele mici“. Se vedemu pre rondu ratiunile acestoru numfiri commune.

„Dominec'a Tomei“ se numesce pentru ace'a, pentru-că S. Baserica in aceasta domineca cá in a 8-a di dela inviarea lui Christosu, pre bas'a marturisirei S. Evangelic³⁾ reinoiesce memori'a convingerei S. Tom'a despre adeverat'a inviare a Domnului, pipaindu semnulu cuelor si bagandu mân'a in cost'a lui Christosu, care s'a aretatu invetiaceiloru.

„Antipascha“ se numesce, deóra-ce acést'a e dominec'a opposita seau carea urméza nemedilocitu dominecei S. S. Pasci.

„Dominec'a noua“ si a „innoirei inviarei“ se numesce pentru ace'a, pentru-că acésta Domineca este cea dintâia dupa Pasci, cu carea se incepe reinnoirea de preste septemana a memoriei inviarei Domnului⁴⁾. Trebuie adeca

¹⁾ Numerulu Domineceloru ilu luàm până la Rusalie pentru justificarea pertractarei mai josu urmande despre legatur'a, ce este intre obiectulu Domineceloru si intre serbatórea S. Pasci si Rusalie.

²⁾ Ací reflectezu la cróre, ce din nebagare de séma s'a véritu in edit. I a »Ritualului« §. 44 p 57 unde numerarea Domineceloru se incepe din Dominec'a Tomei.

³⁾ Joanu C. XX, 26.

⁴⁾ Reiskius »Comment. in Constant. Porphyrog. De Caeremoniis aulae Byzant. I. 1 c. 37 citatu de Nilles »Calendarium manuale« T. II p. 341 Oeniponte 1881. Nicephorus Blemmida in vita S. Pauli Labrensis la Allatiu I. é. c. XXIV p. 1457 tecstulu mai diosu. Cfr. Tipic. Dom. I in paresimi.

se scimu, că s. baserica spre a aretá inaltímea și sublimitatea actului inviarei Domnului în opulu rescumperarei, memori'a aceleia o serbéza nu numai odata intr'unu anu, la Pasci, ci în cercu mai restrensu în fia-carea septemana, preamarindu-se adeca în officiulu sacru alu fia-carei domineci insemnatatea inviarei. Si cu Dominec'a Tomei, după-ce la Pasci a serbatu memori'a anuală a inviarei Domnului, începe a serbá și memori'a de preste septemana a aceleiasi invari. Pentru acea se numesce Dominec'a Tomei: innoirea inviarei.

Seau, numírea acést'a pentru ace'a s'a datu acestei Domineci — cum dîce Calliestu în Synaxariu, — pentru-că acést'a e a opt'a și cea dintâia. A opt'a, căci ea e a opt'a dî dela serbatórea inviarei, și antâia pentru-că este începerea celorlalte; și éراسi a opt'a spre inchipuírea acelei dîle fora de sferșitu, carea va fî în véculu venitoriu și carea adeca va fî cu adeveratu și cea dintâiu, și o dî carea nici cum nu se va despartî cu vr'o nópte.

Poporulu credintiosu mai numesce Dominec'a acést'a și „Pascile cele mici“ a buna séma pentru-că în vechime cu acésta dî se incheiá serbatórea S. S. Pasci, și că se celebrá cu solemnitate deosebită, cum marturisesce Blemmida în víeti'a S. Paulu Latrensu cându dîce „Barbatulu acelu fericitu Dominec'a ace'a carea urmeza după S. S. Pasci, ce'a-ce de catra noi se numesce nouă — s'a îndatinatu în modulu celu mai solemn a-o celebrá“¹⁾.

VII.

c) *Dominec'a Mueriloru portatórie de miru și a nobilului Josifu.*

Dominec'a acést'a, a III-a după Pasci, se numesce a Purtatórieloru de miru mueri, pentru-că în officiulu sacru alu dîlei se reamintesce memori'a mueriloru portatórie de miru, care venindu desu de demanetia la mormentu se unga trupulu celu de víetia portatoriu alu lui Christosu, și aflandu piétr'a resturnata de pre morméntu au audftu dela ângeru bunele vestiri ale inviarei, carea apoi după demandarea ângerului o a și vestitu Apostoliloru.

Cátu e de frumósa legatur'a între cele intemplete după pecatu în paradisu, și între momentele rescumperarei indeplinite prin inviarea lui Christosu! Muerea a fostu carea mai antâiu pecatuindu, mai antâiu a și audftu pedéps'a intristatória a pecatului; și éراسi pre muieri au alesu Domnedieu, că ele se véda, se auda și se se desfatéze mai antâiu în bucuri'a cea neperitoria castigata omenimei prin inviare (Cfr. Synaxariu și Condaculu dîlei, Stichir'a Stichov. Luni III Sept. la Manecare).

Caus'a, pentru carea memori'a Portatórieloru de miru muieri și a nobilului Josifu (Josifu celu cu bunu tipu) se reamintesce chiaru în acésta Domineca, a buna séma e ace'a, pentru-că s. baserica doresce a pune în aintea ochiloru credintiosiloru în ordine tóte momentele principale dela inviare. Scimu inse că Muierile cuvióse au mersu se unga trupulu nesticatu alu lui Christosu, éra

¹⁾ Beatus ille vir Dominicam, quae Paschati succedit — nos eam novam nuncupamus, quam splendidissimo apparatu celebrare sueverat. I. c.

nobilulu Josifu asemenea cu miresme ungându trupulu Mantuitoriului in momentu nou l'a pusu. Josifu l'a unsi in ainte de immormentare, éra muierile voiau a face ace'a dupa inmormentare. Ambele aceste impregiurari stáu in legatura cu mórtea si inviarea Rescumperatoriului¹⁾. Preafrumósa este compusatiunea Officiului sacru alu acestei díle. Acumu cându inviarea lui Isusu Christosu s'a adevéritu nu numai prin intemplantile suprafiresci si dovedi nementiunóse, ci si prin graiulu ángerului si prin aretarea Mantuitoriului, s. baserica impreuna tóte aceste momente minunate in oficiulu sacru alu acestei díle astu-feliu, cátu nu numai mustra necredinti'a si mentiun'a jidoviloru dovedita facia de inviarea lui Christosu, ci reasumendu minunile implinite de Isusu, si facundu-i atenti la insasi pétr'a mormentului, la sigilele, ostasii si la mormentu, cá totu atâte dovedi luminate cá Christosu cu adevératu a inviatu si vieza in veci²⁾, i-indémna pre aceia la adevérata credintia.

Se adaugemu la acést'a inca cátu-va. Suntu si adi multi calcatori de lege si urmatori jidoviloru necredintiosi, unii adeca cari cu ánim'a si cu fapt'a se indoiescu despre inviarea lui Christosu (Atheisti), éra altii cari prin faptele loru cele foradelege intuneca si innéca credinti'a loru interna crestinesca despre inviare. Catra toti acestia suntu indreptate acelea cuvente de mama iubitória a basericeii, cá se véda si se cunósca adevérulu nementiunosu, si astu-feliu invetiandu a se inchiná cu credintia inviarei lui Christosu, se-i scóle din mormentulu pecatelorú cá unu induratu³⁾.

VIII.

d) *Dominec'a a IV dupa Pasci, seau a Paralíticului.*

(Slabanogului).

Dominec'a acést'a isi are numirea s'a de acolo, deóra-ce in acésta dí s. baserica reimprospetéza memori'a minunei lucrute de catra Mantuitoriulu cu paralíticulu la scaldatórea oiei din Jerusalimu, vindecandu pre acela cu cuventulu seu celu a totu puternicu⁴⁾.

Caus'a, pentru carea memori'a acestei minuni se face in acésta Domineca, e pentru-cá minunea ace'a s'a facutu de catra Christosu in dílele mai de aprópe ale serbatórei Pasciloru (Phase).

Memori'a acestei minuni in Officiulu sacru se celebréza numai 3 díle adeca: Domineca, Luni si Marti, pentru-cá de Mercuriu din a IV-a septemana se incepe

IX.

Injumatatírea a Cincidieci de díle.

Mercuriu a IV-a septemana dupa Pasci se numesce „Injumatatírea de 50 de díle“ pentru ace'a, pentru-cá acésta dí este in midílocu între S. S. Pasci si între serbatórea de cincidieci de díle a descinderei Spiritului Santu, adeca este a 25-a dí din restempulu de 50 díle.

1) Stíchirile la Inseratu Luni.

2) Tropar. odei VIII.

3) Marire. Od'a VIII,

4) Joanu v. 1—9.

Precum ne convingemu din cartile nóstre rituale, du'a acést'a a injumetatei cu officiulu seu sacru serbatorescu s'a asiediatu, pentru onórea a doue dle mari de serbatóre, adeca: a Pasciloru si a celoru Cincidieci de dle (Rusalie) c cum s'ar' un si impreună amendoue intru un'a¹⁾.

Preafrumosu descopere s. baserica caracterulu serbatorescu alu acestei dle, cându in officiulu dîlei astu-feliu canta „Cu adeveratu preasantta este serbatórea de acum a injumetatei, că ea este radecin'a serbatoriloru celoru mari, si se luminza dintru amendoue“²⁾, adeca dintr'o parte „cu domnedieésca stralucire a domnedieesciloru Pasci“ ra de alta parte „stralucesce cu darulu Mangaioriulu“³⁾.

Facia de officiulu sacru alu acestei dle mai este de insemnatu si ace'a, c in acela se reamintesce memori'a acelei intemplari din viéti'a Mantuitoriulu, cându in mijloculu serbatórei Corturiloru (la Jidovi) intrandu Elu in baserie'a din Ierusalimu a mustratu pre Jidovi, cari nu numai că nu credeu in puterea si misiunea lui divina dovedita prin semne si minuni, ci mai vrtosu ilu ureu si goneu. In contr'a acestor'a Mantuitoriulu cu auctoritatea sa domnedieésca a vestitu adeverulu legei divine, a doveditu misiunea s'a cerésca mantuitria si cu intieptiunea preainalta a aretatu, că e de o fiintia cu Tatalu celu cerescu. „ra la indiumetatiarea prasnicultu st Isusu la locu siesu, si strig graindu: Eu sum lumin'a lumel celu ce umbla dupa mine, nu umbla intru intunerecu, ci va av lumin'a vietiei“⁴⁾.

Si de ra-ce aceste marturisiri le-au facutu Christosu la jumetatea serbatrei⁵⁾, astu-feliu si s. baserica reamintrea acelor a o-a asiediatu la injumetatei serbatórei de 50 dle.

In urma se fia inca de insemnatu c serbatórea acést'a (a corului) a injumetatei tiene proprie 8 dle, adeca: Miecuri, Joi, Vineri si Sambeta din a IV Septemana, Domineca, Luni, Marti si Miercuriu din a V Septemana dupa Pasci.

(Va urm).

Despre cuventarile funebrale din punctu de vedere istoricu si criticu.

(dupa M. Villemain).
(Continuare din Nr. 8).

Dupa-ce autorulu considera pre scurtu din punctulu seu de vedere cuventarile funebrale la Greci si la Romani, cari pentru noi nu sunt de mare interesu, că unele, ce atingu mai multu literatur'a profana,

¹⁾ Synaxariu.

²⁾ Trop. 3. Odei v. Mierc. la Manec.

³⁾ Trop. 1 Odei VI. Cfr. Luminat., stich. 1 Joi a IV sept. la Inseratu si »Marire» totu acolo, Dom. v. Sept. la Inser. stich. 2.

⁴⁾ Jo. VIII, cfr. Joanu VI.

⁵⁾ Jo. VI, 14; Cfr. Levit. XXIII. 24.

in urma ajunge, la cuventarile funebreale crestine, cari forméza obiectulu principalu alu discursulu seu.

Unu scrietoriu modernu ¹⁾, dface elu mai departe ajungundu la cuventarile funebreale crestine, cu multa potere si cu multu gustu a aretatu preeminenti'a necessaria a cuventariloru funebreale crestine facia cu panegirurile si elogeale antice. Noi lu vomu citá cu atátu mai bucurosu, cu cátu prin acést'a credemu a aduce memoriei lui omagiulu celu mai demnu.

„Candu Flechier, candu Bossuet ²⁾ se suieáu pre cathedra pentru a laudá „pre Turenne seu pre Condé ³⁾, atunci patri'a intréga in doliu plangeá „pierderea recenta a acestoru doi eroi. Laudele unui poporu intregu eráu „echo laudeloru oratoriului. Si câte spectacule nu aprindeáu pre insusi oratoriu! Primele lui priviri cadeáu pre remasitiile unui omu mare. Con-sangenii, amicii si servitorii mortulu ilustru eráu presenti la pomp'a lui „funebra. Langa eli, soldati bestrani si soci de victoria, plangeáu redímenduse „pre armele, ce au triumfatu in contr'a Europei. In faci'a ceremoniei funebreale „lumea si a fostu suspinsu spectaculele si jocurile. Avutulu si seraculu, supusulu „si principele, toti in una forma instruiti in scól'a mortei, umiliti in aceasi „pulvere, cuprinsi de acelesi temeri si nutriti de acelesi sperantie, toti se „apropiáu de templulu, unde jaceáu osemintele eroului celu mare. Pre de „asupr'a i se pareá omulu cá vede planandu spiritulu eroului si uitandu-se „la omagele, ce-i-le face Franci'a intréga. In midilocolu scenei acesteia im-punetorie Bossuet incarcatu de gloria si de ani, si redica vocea sa cea patetica, „si tote inimile suntu misicate. Oratoriulu inspiratu acum contempléza sicriulu, „unde este inchisa atát'a gloria; acum se întórna spre altariulu celu ce „promite nemurire. Tote tristetiile pamentulu si tote bucurfele ceriulu se „depingu un'a dupa alt'a pre fruntea, in privirile, in viersulu, in gesturile si „in misicariile oratoriului. Storcundu lacrima din ochii audftoriloru, plangeá „si elu insusi; acumu se cufundá in profundímile mortei, acum in ale eterni-tatei; acum infricá pre audftori, acum i consolá; elu proclamá de odata „nemic'a si marimea cea maiestatica a omulu si-lu puneá in midilocu intre „unu mormentu gata a-lu inghití, si intre unu Domnedieu gata a-lu primí in „sinulu seu“.

Astufeliu este in adeveru aspectulu imasantu, ce-lu presenta cuventarile funebreale crestine; atátu de poternice suntu inspiratiunile ce le poté aflá unu oratoriu in religinnea crestina.

Inse trebuie se marturisímu, cá unor'a li s'ar' paré, cá nu ori si ce obiectu este in una forma de aptu pentru desvoltarea ideiloru crestine in cuventarile funebreale. Poterea mortei, ororea mormentulu, atátu de frapante, candu este

¹⁾ M. de Fontanes.

²⁾ Doi oratori celebri francesi despre tempurile lui Ludovicu XIV.

³⁾ Doi belliduci mari francesi totu depre tempurile acele.

vorb'a de mortea si de momentulu unui rege, se paru a fi mai slabe in rangurile inferiore. Loviturile mortei, ce cadu pre unu omu de rendu, se paru a nu fi asia infricosiate, cá si candu cadu pre unu rege. Oratoriulu funebralu, deca nu deplange pre unu rege seau pre unu belliduce mortu, se pare cá nu mai are poterea de a infricá imaginatiunea omenésca prin contrastele marimei si a slabitiunei, a gloriei si a nimicirei.

Lucrulu inse nu stà asia.

Religiunea crestina chiaru si atunci, candu oratoriulu funebralu nu stà inaintea momentului deschisu a unui rege seau belliduce mare mortu, ci inaintea unui omu de rendu, inca prestéza din abundantia alte isvore patetice pentru oratoriulu funebralu. Credint'a crestina, care pre oratoriulu unui rege seau belliduce mortu Pa facutu sublimu, i dà una unctiune dulce si tinera pentru a insufletí cu ele vorbirea funebrala tienuta la momentulu crestinului celui mai simplu si mai umilitu si a celebrá virtuti crestine pote mai sublime si mai splendide cá cele infrumsetiate cu corona si sceptru. Una mare parte din cuventarile funebrali ale santiloru Parinti suntu consecrate unoru omeni necunoscuti in istoria. Impregiurarea acést'a a facutu, de cuventarile aceste funebrali ale loru au fostu pucinu cetite. Posteritatea nu este de comunu curiosa decátu de numele cele celebre. Inse pentru ace'a cuventarile aceste funebrali tienute la omeni necunoscuti istoriei si inspirate de religiunea crestina nu suntu de mai pucinu momentu si frumsetia artistica, cá cele tienute la mormintele regiloru si a belliduciloru. Religiunea crestina a predicatu egalitate adeverata intre omeni, asia cátu nice oratoriulu funebralu celu mai mare nu se pote tanguí, cá pentru ciocinti'a lui sicriulu de lemnu alu unui omu de rendu i ar' prestá mai pucinu aventu oratoricu cá sicriulu celu pomposu de metalu nobilu alu unui rege. Blanda religiune a crucei! tu care pre supusu lu ridici la rangulu regelui, si pre rege lu umilesci la rangulu supusului in gur'a oratoriului funebralu!

Unu esemplu instructivu despre adeverulu acest'a ni dà Santulu Gregoriu Nazianzenulu in cuventulu se funebralu tienutu la inmormentarea fratelui seu Cesarius, barbatu eruditu si medicu de curte alu imperatului Julianu, inse de pucinu momentu in istoria. Santulu Gregoriu in cuventulu acest'a funebralu areta mai antaiu taleptele cele frumose ale fratelui seu; areta cátu de frumosu si a perfectionatu elu darurile sale prin una educatiune buna si una diligintia rara, cum in tineretiele sale a ajunsu a fi respectatu si chiamatu in curtea imperatésca cá medicu. Imperatulu Julianu Apostatulu pre atunci condusu de politica si de fanatizmu voieá cu ori ce pretiu se restatorésca cultulu celu paganu alu dieiloru si-si cautá urmatori cu totu zelulu posibilu unui fanaticu intolerantu. In tota curtea imperatésca singuru Cesarius a fostu inflexibilu, si a professatu religiunea crestina in midiloculu palatiului imperatescu alui Julianu. Cu multa energia si verva oratorica depinge Santulu Gregoriu tabloulu resistintiei lui Cesarius facia cu silintiele lui Julianu.

„Monarculu acest'a invidiosu“, dŃce S. Gregoriu in cuventulu funebralu alu fratelui seu Cesarius; „erá infuriatu in contr'a nostra, si dupa-ce s'a pierdutu „mai antaiu pre sine insusi abjurandu pre Isusu Christosu, a inceputu a turmentá si pre altii, nu prin audacia, cum au facutu primii adversari ai credintiei, ci ascundindu persecutiunea sub velulu umanitatei. AudŃti, care a „fostu artificiulu lui celu de antaiu! Pentru a ne luá glori'a martiriului — cãce si onorea acést'a inca ni o invidiá — toti celi judecati la morte, pentrucá „eráu crestini, se esecutáu sub pretextulu, cã suntu factori de rele. Dupa-ce „pre unii i a castigatu cu bani, pre altii cu promisiuni, pre altii prin seductiuni, pre altii prin auctoritatea esemplului seu, in urma atacá si pre Cesarius. „Nebunulu! cugetá, si sperá, cã va afhá una préda usiora in Cesarius, in „fratele meu! in fiulu unoru atari parinti“ ¹⁾.

Oratoriulu presentéza lupt'a acést'a a virtutei in contr'a puterii cu una elocintia frumoasa. „Nu te ai temutu Juliane“, striga S. Gregoriu, „cã Cesarius „nu va face nemicu nedemnu de curagiulu lui? FŃi linistitu! Victori'a este „cu Isusu Christosu, care a invinsu lumea“. Si mirare! Julianu nu s'a iritatu de locu pentru tarf'a acést'a generósa alui Cesarius. Ostenitu de a-lu mai combate strigá designandu pre celi doi frati prin una alusiune onorifica si totu odata amerintiatoria: „O parinte fericitu! O fŃi nefericiti! pentrucá elu „a voitu“ adauge S. Gregoriu „se me asociez si pre mine la insult'a acést'a „gloriosa“!

Pote cã S. Gregoriu erá mai tare uimitu de intrepiditatea fratelui seu, decãtu de pacienti'a cea nobila alui Julianu. Imperatulu, care suferieá la curtea sa unu inamicu publicu alu religiunei sale, si nu-lu combateá decãtu cu armele mintei si ale elocintiei, unu atare imperatu aveá in sufletulu seu inca multa generositate. Acest'a inse erá numai una urma remasa in inim'a lui din religiunea crestina, in care a fostu educatu, si unu efectu alu culturai scientifice, ce o a iubitu totu de a un'a cu pasiune, si pre carea o respectá in Cesarius.

Pãna aci inse oratoriulu a consideratu numai pre eroulu seu Cesarius. Credint'i'a crestina transpira numai pucinu in elogiulu lui. Acum inse deodata intorce elogiulu eroului seu in una parenesa crestina subluma, cã si cum sicriulu celu mutu alu fratelui seu deodata ar' incepe ale vorbí celoru din giuru despre caducitatea vietiei si despre datorint'i'a omului de a o sacrificá numai spre virtute; si astufeliu osemintele reci a unui omu, ce a traitu fora de a face multu scomotu in lume, redica cuventulu oratoriului pãna la celu mai inaltu gradu de elocintia. „Cu cãtu ne a intrecutu pre noi Cesarius? Cãtu „tempu vomu mai avé pentru a plange mortea lui? Ore nu mergemu noi „spre aceasi locuintia? Ore nu vomu fŃi noi preste scurtu tempu aceasi „cenusia? Ce castigamu noi prin ace'a, cã traimu ceva mai multu cá elu?

¹⁾ Parintii Santului Gregoriu si alui Cesarius inca traieáu pre atunci.

„Ceva mai multe rele de vediutu, de suferitu seau pote de facutu, pentru a „plati mai in urma naturei datori'a cea comuna si inevitabila; a urma unora „si a precede altora, a plange pre unii si a fi plansi de altii, a primi dela „succesorii nostrii tributulu de lacrimi, ce-lu am platitu noi antecessoriloru „nostri. Astufeliu este vieti'a acést'a a nostra a moritoriloru; astufeliu e „joculu din scen'a lumei. Noi esimu din nemic'a pentru a traí, si trairu ne „nimicimu. Ce suntemu noi? Unu visu neconstantu; una fantoma, ce piere, candu „o prindi, sborul unei paseri in aeru, fug'a unei nai pre mare, pulvere, fum, „aburu, rosieti'a demanetiei, flore, ce astadi se desvolta, si astadi se usuca“¹⁾).

Sarcin'a inse, ce o a pusu oratoriulu prin cuvintele aceste pre umerii ascultatoriloru sei a fostu pre grea. Lumea a devenitu prin ele prea négra pentru eli. Religiunea crestina inse nu pune pre umerii fiiloru sei sarcini fora de a le usiorá si indulci. De ace'a Santulu Parinte oratoriu deodata trece la díu'a marirei, la triumfulu dreptatei ceresci, spre a contemplá acoló pre fratele seu Cesarius. „Atunci“ díce elu „voiu vedé pre Cesarius nu mai „multu esilatu, nu immormentatu, nu objectu de lacrimi si de dorere, „ci triumfatoriu, gloriosu si incoronatu, asiá precumu o dulcele mieu „frate mi ai aparutu tu adeseori in visu fia in una ilusiune a dorintieloru „miele fia in ins'asi realitatea. Pentru ce se ne superamu dara? pentru ce „se plangemu? Pentrucá esiliulu nostru este prea scurtu in mormintele aceste „vii ce le portamu cu noi? Pentru mine, esiliulu acést'a prea lungu e unic'a „mea dorere, unic'a mea grige, ce me turmentéza díu'a si noptea, si nu „me lasa se respiru in pace“.

Nice la mormentulu regelui si belliducelui celui mai mare oratoriulu funebralu nu ar' fi potutu vorbí cu mai multa elocintia. (Va urmá).

Literatura.

In dilele aceste ni veniru la mana 3 opuri noue in limb'a romana, sianume:

a) Gerfa cea mare de Nicolau Toth membru alu societatei lui Isusu tradusa pre limb'a romana de J. Mihalc'a preotu gr. cat. in Simandu comitatulu Aradului. Opulu este de cuprinsu asceticu menitu a escitá in poporulu credintiosu pietatea facia cu Santulu si Augustissimulu Sacramentu alu Eucharistiei. Noi din partene lu recomandamu cu tota caldur'a nunumai clerului ci si poporului nostru. Este datin'a la poporulu nostru prin unele locuri, de se cetescu pre la priveghia carti poporali de cuprinsu pucinu consonu cu seriositatea unui priveghiu, candu omulu sta in faci'a oseminteloru reci a unui mortu. Pre unde esiste datin'a acést'a, clerulu ar' face tare bine, deca ar introduce cetirea carticelei acesteia edificatorie. Se pote procurá la autoriulu in Simandu, unde este si post'a ultima. Pretiulu e 30 cr.

¹⁾ Discipulului meu, care mi ar sci desvelí tote frumsetiele oratorice din cuvintele aceste, i a si dá una nota eminenta din elocintia.

b) *Hermann si Dorothea* de W. de Goethe traductiune libera de Constantin Morariu. Opulu acest'a alu marelui poetu germanu Goethe este unulu din cele mai celebre ale lui. Si ore din ce cauza? Cumcà limb'a este forte frumoasa, neteda si classica e adeveratu. Inse limb'a acést'a o afla omulu si in celelalte opuri ale lui. Pentruce este dara opulu acest'a mai mai renumitu cá tote celelalte ale lui? Singuru numai pentru principiile cele frumoase morali, ce se cuprindu in elu. Bine! Inse ore suntu aceste principie morali originale si necunoscute pâna la Goethe, asia câtu se se pota dîce, cumcà suntu unu nou *Evangelîu* alu moralitatii? Nice decum! Principiile aceste le afla omulu claru espresse si in celu mai elementariu opu de moral'a crestina si in specie catolica. In privinti'a morala contine asia dara Hermann si Dorothe'a lucruri forte frumoase, inse nu noue. Ce mai remane asia dara frumosu si nou in opulu acest'a? Limb'a cea classica germana alui Goethe! Acést'a inse in versiune se pierde cu totul, ori si câtu de buna se fia. E curiosu, cà Goethe principiile morali cele frumoase din opulu acesta, in altele le restorna cu totul. Asia cá se tacemu de altele, in opulu seu celu sentimental: „die Leiden des jungen Werther“ = *suferintiele tinerului Werther* totu Goethe redica suicidiulu pana la ceriu. Pote cà in anulu acest'a ne vomu ocupá si noi in colonele acestei foi cu meritulu moralu alu scrieriloru acestui barbatu mare si poetu germanu.

c) *Istori'a Diecesei romane greco-catolice a Oradei mari*. Partea I. Scurta privire asupr'a faseloru credintiei crestine la Romani dela crestinarea loru pana la inceputulu seclului alu XVIII. de Dr. Joanu Ardeleanu prof. de fil. clas. la gimnasiulu sup. gr. cat. de Beiusiu. Opulu contine si unu Repertoriu de documinte, si e lucratu altumintrule cu diligintia, din care cauza lu si recomandámu publiculu nostru cetitoriu cu tota caldur'a. Un'a ne a uimitu. Anume cà dupa scrietorii mai vechi, precum Sfncai si altii, vedemu si in opulu acest'a pre Teofilu si Unila figurandu intre episcopii Romaniloru din coce de Dunare, desi dupa rezultatele criticeii mai noue, si in specie dupa cercetarile Canoniculu J. M. Moldovanu relative la acesti doi episcopi si cuprinse in brosiur'a: Spicuri in istori'a baserieésca a Romaniloru, lucrulu lu cugetámu decisu odata pentru totu de a un'a. Pretiulu e 80 cr. v. a.

Varietáti.

— Sanctitatea Sa Sumulu Pontifice Leonu XIII a datu una enciclica catra episcopatululu din intréga lumea catolica relativa la societatea cea periculósa a Francmasoniloru. La societatea acést'a vomu reveni si noi in unulu din numerii venitori.

— Diet'a tieriei s'a inchisu in 20 Mai st. n. prin una vorbire de tronu a Maiestatei Sale. Alegerile pentru diet'a venitoria se voru intemplá intre 13—22 Juniu st. n. a. c. Era diet'a se vá deschide in 24 Septembrie st. n. a. c.

Editoriu si redactoriu responsabilu Dr. Alesandru V. Gram'a.

Tipografi'a Seminarului gr.-cat. in Blasiu.